

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

CİLT: 6 • SAYI: 2

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA:
SADIK GÖKGE- SEDAT ULUPINARLI-ANUŞ GÖKGE

30 EYLÜL 2026 ÇARŞAMBA

**BİR FAHRİ ÇUMRALI
ALİ UMUT TÜRKCAN**

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

- BİR FAHRİ ÇUMRALI
SEDAT ULUPINARLI
- BANA NE DEME (ŞİİR)
TALAT SAFA KARASU
- ÇUMRA'DAN
SÖĞÜT'E UZANAN BİR
YOL
ELİFE MISRAL
- ÇUMRA'YA YENİ DELİ
AHMEDLER LAZIM...
**MUSTAFA YAVUZ
ÇOLAK**
- KONYA'DASINIZ (ŞİİR)
AHMET GÖK
- İÇERİÇUMRA EĞİTİM
KÜLTÜR ÇEVRE VE
DAYANIŞMA DERNEĞİ
**PROF. DR. MEVLÜT
MÜLAYİM**
- BULGURUN HİKAYESİ
ANUŞ GÖKCE

BİR FAHRİ
ÇUMRALI

Çumra de-
yince el-
bette ki

**SEDAT
ULUPINARLI**

Çatalhöyük gelir. Çatalhöyük Çumra için önemli bir değerdir. Her ne kadar gitmesek de gezmesek de orda bir Çatalhöyük var ve o Çatalhöyük bizim Çatalhöyük'ümüzdür. Ali Umut Türkcan hocamız uzun yıllar Çumra'mızda kalmış ve Çatalhöyük'te çalışmalar yaparak hem Çumra'nın hem de Çatalhöyük'ün tanınmasına vesile olmuştur. Onun bu değerli çalışmaları sayesinde Çumra ve Çatalhöyük hem ulusal alanda hem de uluslararası alanda çok önemli mecralarda tanınma fırsatı bulmuştur. Çumra'mızda yapmış olduğu çalışmalar ve kattığı değerler nedeniyle kendisine teşekkür ediyor, başarılarının devamını dileyerek hayat hikayesini yayınlıyorum. Ankara'da 1972 yılında doğmuştur. Lisans eğitimini Bilkent Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nde, Yüksek Lisans ve Doktora eğitimlerini Hacettepe Üniversitesi Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalında tamamlamıştır. 1998 yılında öğretim kadrosuna katıldığı Anadolu Üniversitesi'nde halen Prof. Dr. olarak çalışmakta ve Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalı Başkanlığı'nı yürütmektedir. 1992 yılından itibaren çeşitli ulusal ve uluslararası kazı ve yüzey araştırmalarında çalışmıştır. Sagalassos Ka-

zısı, Kyme Kazısı, Menemen Ovası Güney Aiolia (İzmir) Yüzey Araştırması, Eskişehir Çavlım Mezarlık Alanı Kazısı ve Konya Çatalhöyük Kazı ve Araştırma Projesi gibi projelerde çeşitli görevlerle yer almıştır. 1993 – 2010 yılları arasında aralıklarla 14 yıl boyunca çeşitli görevlerle katıldığı Çatalhöyük Kazı ve Araştırma Projesi'nde damga mühürler ve figürinler üzerine çalışmalar gerçekleştirmiş ve uzmanlaşmıştır. Cambridge Üniversitesi McDonald Arkeoloji Enstitüsü'nde 1998 yılında damga mühür malzeme üzerine bir ay ziyaretçi araştırmacı olarak bulunmuştur. Avrupa Birliği Euro Med projesi TEMPER kapsamında Oxford Brookes Üniversitesi'nde Kültürel Miras Alan Yönetimi üzerine 2003 yılında çalışmaya katılmıştır. TÜBA Bütünleştirilmiş Doktora Programı kapsamında Londra UCL Üniversitesi, Arkeoloji Enstitüsü'nde Doktora çalışmasının bir senesinde ziyaretçi araştırmacı olarak bulunmuştur (2003 – 2004). Eskişehir bölgesinde Sivrihisar Balkayası (2006-2007) ve İnönü Kanlıtaş ve Cıvırı (2008-2009) yüzey araştırmalarını gerçekleştirmiştir. Bakanlar Kurulu kararı ile 2013 yılında başladığı Kalkolitik Dönem Kanlıtaş Höyük Kazı Çalışmalarını 2019 yılında sona erdirmiştir. 2020- 2024 yılları arasında

Konya İli, Çumra İlçesi Çatalhöyük Kazı ve Araştırma Projesi Kazı Başkanlığı görevini sürdürmüştür. 2024 yılından beri Anadolu Üniversitesi Arkeoloji Bölümünde Profesör kadrosunda görevini sürdürmektedir.

İDARİ GÖREVLER

- 1) Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalı Başkanlığı, 2006- (Devam Ediyor)
 - 2) Arkeoloji Bölümü, Erasmus Koordinatörlüğü, 26.02.2007
 - 3) Arkeoloji Bölümü, Erasmus Koordinatör Yardımcılığı, 10/2005
 - 4) Arkeoloji Bölümü, Bölüm Başkan Yardımcılığı, 17.04.2007-04/ 2015
 - 5) Edebiyat Fakültesi Fakülte Kurulu Yrd. Doç. Temsilciliği, 11/2008-2015
 - 6) Edebiyat Fakültesi Fakülte Kurulu Doçent Temsilciliği, 11/2017-2020
 - 7) Anadolu Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi Danışman Üye, 2015- Devam Ediyor.
 - 8) Arkeoloji Bölüm Başkanlığı 04/2015-10/2017
 - 9) Arkeologlar Derneği Denetleme Kurulu Üyesi-2019-2021
 - 10) Arkeologlar Derneği Yönetim Kurulu Üyesi-2021
- BİLİMSEL VE MESLEKİ KURULUŞLARA ÜYELİKLER**

- 1) Arkeologlar Derneği (1995-)
 - 2) Avrupa Arkeologlar Birliği (EAA) (2008-)
- KATILDIĞI VE GERÇEKLEŞTİRDİĞİ PROJELER**

- 1) Konya Çatalhöyük Kazı ve Araştırma Projesi (2020-) / Kazı Başkanlığı- 01.06.2020 tarih ve 2587 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Proje No: CK 014202(2020)
- 2) Kanlıtaş Höyük Kazı Projesi Kazı Başkanlığı (2014-2020) / Bakanlar Kurulu Kararlı Kazı Çalışması yürütücülüğü/ Proje No: BK012601(2018)
- 3) Kanlıtaş Höyük Kazı Araştırma Projesi / 2013-2016 Anadolu Üniversitesi BAP Projesi Proje NO: 1306E239
- 4) Kanlıtaş Höyük Kazı ve Araştırma Projesi / 2017-2020 Anadolu Üniversitesi BAP Projesi Proje NO: 1705E109
- 5) Çatalhöyük Araştırma Projesi, Damga Mühürler üzerinde çalışma, 1997-2010
- 6) Çatalhöyük Araştırma Projesi, Figürinler üzerinde çalışma, 2003-2006.
- 7) Balkayası Kayahıkları (Sivrihisar), Ta-

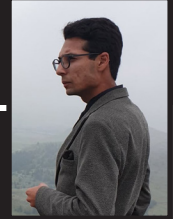

rihöncesi Kaya Resmî Belgeleme ve Yüzey Araştırması / Eskişehir Arkeoloji Müze Müdürlüğü ile

8) TEMPER, (Training, Education, Management and Prehistory in the Mediterrenean Workshop), OXFORD (U.K), 2003. Euro Med Heritage II (EU), Oxford (England). September 1-12.(Workshop çalışması), 09/2003

BANA NE DEME

TALAT SAFA KARASU

Mert ne imiş, hele ne olmuş namert?
Bana ne deme, öğren, bil gardaşım!
Memlekette haber ne? Kimde ne dert?
Bana ne deme, ara, sor gardaşım!

Ne çabuk kopmuşuz biz ilimizden
Bu çağda kınıldık bak belimizden
Başka ne dökülür saz telimizden
Bana ne deme, söyle, çal gardaşım!

Karasu var dilde bir sitem savur
Müslüman görünen binlerce gavur
Şol zamanda böyle kalmamış cesur
Bana ne deme, böyle, gör gardaşım!

ÇUMRA'DAN SÖĞÜT'E UZANAN BİR YOL

Bazı şehirler vardır; tarihiyle, insanıyla, kültürüyle tek bir kökten beslenir. Peki ya Çumra?

Çumra; Balkanlar ve Rumeli'den gelen muhacirleri, Dobruca'dan gelen Nogay ve Kırım Türklerini, Batum-Artvin'den gelenleri, Bulgaristan Rodoplar'dan gelen Pomakları; Toroslardan ovaya inen Yörükleri, dağlıları ve Türkmen obalarını aynı topraklarda buluşturan bir kültür mozağıdır. Farklı yerlerden gelen bu topluluklar, zamanla Çumra'nın zengin dokusunu ve ortak kültürünü oluşturmuşlardır.

1926'da ilçe olan Çumra, böylece yalnızca köylerden ve çevre yerleşimlerden gelen insanların değil, farklı coğrafyalardan gelen toplulukların da bulunduğu yeni bir yerleşim alanına dönüşmüştür. Özde aynı, farklı bölgelerden gelen insanla, kültürlerinden izleri ilçemizde harmanlayarak zenginlik katmışlardır.

Çumra bir harmandır ve bunun içinde kendine özgü yemekleri, sözleri, ağız özellikleri, kıyafetleri ve gelenekleri vardır. Bugün geldiğimiz noktada neredeyse bütün bu küçük-büyük farklılıklar birbirine karışmış, ortak bir sentez oluşmuştur.

Çumra'nın Yörük köyleri de bu sentezin önemli bir parçasıdır. Kendi halinde kişilikleri ile bilinen ve benim de dahil olduğum bu topluluk, "Biz de varız" diyerek; 7 Yörük köyünün ve Karaman Kisecik Köyü'nün de katılımıyla bir dernek kurmuştur.

ELİFE MISRAL

1997'de kurulan bu dernek, her ne kadar bir grup adı altında toplansa da yaptığı şenliklerle aynı kökün uzantıları olan bu insanları Lille mevkiinde bir araya getirmiştir. Yetmemiş, aynı toprakların bereketi için yağmur dualarında ve şükür dualarında Çumra'nın renklerini bir araya getirerek aynı dileklerle Allah'a el açıp dua etmişlerdir.

Bu farklılıkların yarattığı çeşitlilikte birlik olmanın güzel bir örneğini sunan ve örnek olan Çumra Yörükleri Derneği, ilçe dışında katıldığı etkinlik ve şöenlerle de ilçemizi tanıtmak konusunda başarılı işlere imza atmıştır.

Ben de sizlere bu amaçla, geçen günlerde yaptığımız gezimizi anlatmak istiyorum.

10-11-12 Eylül 2026 tarihleri arasında düzenlenen 745. Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Yörük Şenlikleri için Çumra Yörükleri olarak yollara düştük.

Hem Ertuğrul Gazi'yi anmak hem de Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna uzanan tarihi mirası yaşatmak için yıllardır olduğu gibi yine orada olacaktık.

Bu kez bizim için Söğüt'ün ayrı bir anlamı vardı. Çünkü İsmail Şahin Başkanlığında genç bir yönetimimiz vardı.

Her yıl olduğu gibi Mustafa Çetin'in öncülüğündeki grup, bir gün önceden Söğüt'e

giderek bize ayrılan yerde kıl çadırımızı kur-
dular. Biz de Cuma gecesi Çumra'dan hare-
ket ederek bir otobüs dolusu hemşerimizle
yola çıktık ve sabah Söğüt'e vardık.

Yanımızda kadın kollarından hanımların
getirdiği; bereketli topraklarımızda yetişmiş
sebzelerimiz, hayvanlarımızdan elde edilmiş
peynirlerimiz, bize has sıklıklarımızla yay-
dığımız sofralarımızda; amacımızda olduğu
gibi paylaşarak karınlarımızı doyurduk.

Toplanılan sofranın ardından yöresel kıya-
fetlerimizi giydik. 5 metrelik ay yıldızlı bay-
rağımızı, pankartımızı alarak gruplar halin-
de sohbet ederek tören alanına gittik.

Alanda Bilecik'ten, Söğüt'ten ve civardan
protokol üyeleri vardı. İçlerinde Çumra Be-
lediye Başkanı Mehmet Aydın da vardı. Asıl
konuklar olan, memleketin dört bir yanın-
dan gelen Yörük ve Türkmen dernekleri
de yerlerini almışlardı; rengârenk yörelerini
temsil eden kıyafetleriyle, ama aynı heyecan

ve "biriz" duygusuyla...

Program alanında halk oyunları gösterileri
ve çeşitli etkinlikler gerçekleştirildi. Sonra-
sında mehter takımının öncülüğünde diğer
dernekler ve gruplarla birlikte biz de hare-
ket ettik.

"Çumra Yörükleri Derneği" pankartını tutan
genç kızlarımızla birlikte, kadınlar öndeydik.
Başkan, genç yönetimimiz, köylüler ve ilk
defa gelen delikanlılar büyük Türk bayrağı-
mızı açarak altında toplanmışlardı. Topluca
bütün Çumra'yı temsilen; Ankören, İnli,
Erentepe, Kuzucu, Dinlendik, Okçu, Yörük-
camili ve Kisecik köylerinin, Lille'nin, Çatal-
höyük'ün, Torku'nun, Çumra'nın kadınla-
rının, erkeklerinin, gençlerinin, yaşlılarının
selamını da ileterek, halkla kaynaşarak şölen
alanına doğru yürüdük...

Çadırımızda artık misafir ağırlama, kay-
naşma zamanıydı... Kültür sadece geçmiş
anlatmak, yaşatmak değil, ortak amaçta bir

araya gelmek yeni tanışıklıklar sağlamaktı. Çumra Belediye Başkanı Mehmet Aydın tekrar çadırımızı ziyaret etti ve misafirlerimizle oturdu. Kendisine ikramlarda bulunuldu, uzun sohbetler edildi.

Sonrasında Mustafa Çetin, yeni Dernek Başkanımız İsmail Şahin, yönetim kurulu üyelerimiz Onur Demirci, Serhat Kuşluk ve Alptekin Çoban, ayrıca Kadın Kolları Başkanımız Hatice Demirci ile birlikte bütün yöre çadırlarımızı ziyaret ettik. Yeni yönetimimizi tanıştırdık ve hatıra fotoğrafları çektirdik. Akşama doğru geleneksel tatlı bir telaş başladı. Ekinlerimizden bulgur, yöremizden tereyağı ve Söğüt'ün suyunu da katıp bulgur pilavı pişirildi, göz göz oldu, tabaklara bölündü. Etrafımızdaki çadırlara da ikram edildi. İlçemizin meşhur kavunu eşlik etti sofralarımıza...

Güneş batarken her çadırın önünde yöresine göre ikramlar vardı. Bizim ikramlarımız her yıl olduğu gibi TORKU şekerleriydi... Bolca ikram ettik gelene geçene, binlerce ziyaretçiye...

Derken türküler, oyun havaları yankılandı alanda. Herkes kendi çadırının önünde yöresinin oyunlarını oynadı. Biz de ise Mustafa Daş ve Ali Arkan halk oyunları ile ziyaretçileri çekerek eğlenceli zaman geçirmelerini sağladılar. Orada kaşık sesleri yayılırken etrafa, yan alanda binlerin izlediği genç, ünlü bir sanatçı konser veriyordu.

Zaman ilerlemişti, yöresel kıyafetlerimizi artık taşıyamıyorduk. Herkes yorgundu.

40 kişilik ekibimizin bir kısmı çadırımızda kalacaktı. Çoğumuz ise otobüsümüzle Bilecik'teki bir KYK yurduna doğru, neredeyse el değmemiş kıvrım yollardan ulaşarak istirahat alanımıza ulaştık.

Şölenin son günü yine çadırımızda bir araya geldik. İnsanlar sel gibi akıyor, diğer program alanındaki protokol konuşmaları bizlere ulaşıyordu. Hiç ummadığımız tanıdıklarla karşılaştık. Kimiyle ayaküstü, kimiyle çaylar içerek sohbet ettik.

Sona gelindiğinin işareti olarak tertip komitesinin hazırladığı ikramlar dağıtıldı. Birliğin, ortak niyetlerin, kültür zenginliğimizin, vatan ve milletimizin bölünmez bütünlüğü için edilen dualarla koca kazanlarda pişirilmiş bulgur pilavı dağıtıldı. Nasibimizi binlerle birlikte biz de yedik, şükür ve teşekkür ettik.

Çadırı birlikte topladık. Bizler de otobüsümüzdeki yerlerimizi aldık. Yorgunduk ama her dönüşte olduğu gibi atmosferin bıraktığı huzuru ve keyfi hissederek yola düştük.

Genç Başkanımız bir konuşma yaparak herkese teşekkür etti. Karşılık olarak yol arkadaşlarımız memnuniyetlerini dile getirdiler ve her zaman bu tür çalışmalarda destek olacaklarını içten bir şekilde söylediler.

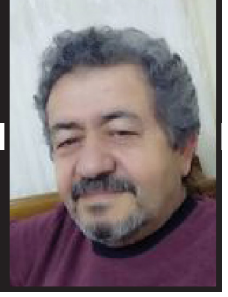
Biten bir yolculuğun ardından, Çumra Yörüklerinden bir grubun 1997'de yaktığı meşalenin artık emin ellerde yandığını görmenin mutluluğu vardı. Azimli, çalışkan, geleceği gören bir yönetimin çabasını gördük.

Ve bu meşale sadece Yörük köylerinin ışığı olmayacak. Çumra'nın ortak kültürünün etrafında toplanma isteğidir. Farklılıklarımızla bir araya geldiğimiz bu şehirde, "Çumra'yı hep birlikte nasıl daha güzel bir geleceğe taşıyoruz?" niyetini ortaya koymaktır.

Bu yazı, 745. Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Yörük Şenlikleri'ne Çumra Yörüklerinin katıldığı bir gezi yazısının ötesindedir. Kültür yaşatılmak isteniyorsa insanla buluşmalıdır. Buluşmalar artırılmalıdır.

Çumra Kültür Sanat Topluluğunun çalışmaları ve "9000 Yıllık Delikanlı ÇUMRA" ilavemizdeki yazılarımızla da bu amaca hizmet etmek istiyoruz. Çumra'nın 9 bin yıllık mirasını, renkliliğini harmanlayarak geleceğe hakkıyla taşıyabilmek, anlatabilmek ve geliştirmek istiyoruz...

ÇUMRA'YA YENİ DELİ AHMEDLER LAZIM...

**MUSTAFA
YAVUZ
ÇOLAK**

Çumra hep ilklerin başlangıç yeri gibi gelmiştir bana. Kim bir yenilik peşinde olursa ilk aklına Çumra gelir, bunun bir nedeni var mı diye düşünülere birçok sebep gösterebilirim. Verimli topraklar, yeniliğe açık arayış içinde olan çiftçi potansiyeli ve risk almaya hazır bir damar var burada. Daha önce yapılan pek çok denemeler bunun göstergesi olmuştur. Vakti geldi, Çumra yeni ufuklara yelken açacak diye düşünüyorum şimdi de. Çumramız geleceğin kenevir kenti olmaya en güçlü aday konumunda şu an. Yeni bir niteleme sıfatı bile aradım hatta, lavanta vadisi gibi havalı bir isim koysak, kenevir vadisi mesela olur mu diye düşündüm, uymadı. Aklımdan, Kenevircity olur mu diye geçirdim; Türkçesi dururken işim olmaz gâvurcasıyla dedim ve lakap olarak kenevirkent yakışır benim memleketime kararına vardım...

Bu konu nereden çıktı şimdi diye merak uyandırmış olabilir. Konunun Deli Ahmed ile ilgisini de yazının derinliklerine indikçe anlayacak, hak vereceksiniz bana diye düşünüyorum...

İstikbal vadeden, geleceğin en değerli endüstri bitkisi olarak gündemi meşgul eden kenevir göz kırıyor özellikle Çumra çiftçisine. Yasaktı biliyorsanız daha önce ekilmezdi, kaçak ekenler takibe alınır, bazen haberlere konu olurlardı. Bazı kenevir türleri içinde THC denen bir madde barındıran ve uyuşturucu yapımında kullanılan çeşidi yüzünden ekimi dikimi yasaktı uzun yıllardır. Ülkemizde son zamanlarda bir yönetmelikle 20 ilde, kenevirin endüstriyel çeşidinin kontrollü üretimine izin verildi. İşte bu tür, yani endüstriyel kenevir olarak alt çeşidinde bahsedilen THC maddesinin yok denecek kadar eseri miktarda olması yüzünden tarımı yapılabilir kararı verilince bir heyecan yarattı ülke çapında. Bizim daha önce sadece çok sağlam olması sebebiyle kendir ip, halat ve çuval üretebildiğimiz bu gizemli bitkiden meğer dünyanın

gelişmiş ülkeleri neler neler üretilip balya balya dolarlar eurolar kazanıp parasına para katarken biz yıllarca uyumuşuz! Çin ve Kanada başta olmak üzere dünyanın gelişmiş ileri teknoloji kullanan devleri bu olağanüstü bitkinin lifinden bir ayrı, tohumundan ve yağından ayrı, kökünden sapından ayrı ürün çıktıkları alırken, çiçeği ve yaprağından çok daha kıymetli materyaller elde edip işleyerek dünya piyasasını kasıp kavuruyorlar desem, nereden biliyorsunuz bunları diyenler olacaktır. Birkaç aydır bulduğum yazı ve görselleri, yayınları didik didik ediyor, bu konuda öğrendiklerimi yazıp paylaşmak istiyordum. Allah'ın bir lütfu olarak insanlara bahsettiği bu gizemli bitkinin yetişmediği bir yer yok nerdeyse. Her çeşit toprakta az su tüketerek, kimyasal gübre ve ilaçlamaya ihtiyaç duymadan yetişebilen, çok da verimli bir üründür. Hele de bizim gibi şu an arayış içinde olan çiftçilerin arayıp da bulamadığı bir ürün. Su sorununuz ortada, kuyuların çoğu yarı yolda tükendi, göller ırmaklar S.O.S veriyor, endişe büyüyor ovada!? İşte bu ve benzeri sorunlarla yeni bir çıkış yolu arıyoruz hep birlikte...

Selüloz yönünden çok zengin, tohumunda yağ oranı yüksek, lifleri çok kıymetli, çiçek ve yapraklarından ilaç ve kozmetik sektörü başta, inanılmaz bir sahası var bu ürünün. Kâğıt, kırtasiye, tekstil ve giyim, inşaat ve yapı malzemeleri, otomotiv ve biyoplastik, enerji ve boya üreten ileri teknolojilerin ham maddesi kenevir ayrıca gıda ve beslenmeye varana kadar uçsuz bucaksız bir alan açmış durumda kendisine. İşte böylesi devasa bir ürün yelpazesine sahip olan kenevirin yüksek katma değere ulaşabilmesi için yüksek teknolojiye ve altyapı kurumlarına ihtiyaç var. Mümkünse çok hızlı teknoloji transferine ve ARGE çalışmalarına hiç

vakit geçirmeden başlamayı gerektiren bir yeni fırsat alanı önümüzde duruyor. Erken yola çıkan mesafe alır bu işte. Ancak millet olarak bazı özelliklerimiz var ki bizim, nasıl tarif etsem bilmem! Bazı heyecanlı konularda çıkışımız var, süreçlerimiz yoktur; önce ateş edip, sonra nişan almaya benzer işler yapabiliriz mesela! Neye böyle yaptın desen, zamanımız yoktu diye savunabiliriz kendimizi... demem o ki, yarın bakmışsın her yer kenevir tarlası. Ne yapacağız şimdi, nereye satacağız, bunu kim alıp işleyecek?! Onun için önce altyapı kurulmalı, eş zamanlı üretim de planlanmalı. Çiftçi kooperatifleşme, birlik kurma gibi örgütlü bir yapıya kavuşturulmalı. Yatırımcılar bulup bu işe ikna edilmesi, kurumsal büyük teşkilatlar, örneğin Torku veya benzeri çiftçi ortaklı yapılar bu kilimin ucundan tutmalı diye hayal ediyorum. Çalışmalar yapan, kafa yoran, projeler sunan insanlar var aramızda fakat hızla virüsler gibi her alanda hızla çoğalan zararlılara da dikkat etmek gerekir. Sabır, sebat, liyakat, bilim, para bir araya gelmeli; yani kısaca kasa, kese, kol birliği sağlanmalıdır... Dünyanın birikmiş ağır çevre sorunları da göz önünde tutulduğunda, tam bir çevre dostu olan bu gizemli ürün kenevirin bir dönümünden elde edilen kâğıdın hammaddesi selüloz oranı tam dört dönüm orman ürününden elde edilebilir. Karbon emilimi çok yüksek, tam bir oksijen deposu aynı zamanda. Bir kaynaktan okumuştum, yirmi beş dönümlük ormanın ürettiği oksijeni bir dönüm kenevir üretir diyordu. Sadece bu mu, karbondioksit emerek çevre kirliliğine en büyük çaredir kenevir diyordu bir başka bilim insanı. Az su tüketerek yetiştiği için doğal dengeyi sağlayan, toprağı koruyan mucize bitki kenevir günümüzde özellikle plastik sanayisinde devrim yaratmış durumda. Biyoplastik ürünler olarak anılan ve geri dönüşümüyle doğayla uyumlu ürünler girmiş insan hayatına. İnşaat sektöründe müthiş gelişmeler olacağı, depreme dayanıklı bina yapımında, ayrıca en güvenli yalıtım malzemesi üretilip kullanılacak yapı malzemeleri için müjdeli haberler okuyor, duyuyoruz son zamanlarda. Çok sevindiğim bir başka gelişme enerji ve yakıt sektörüne yapacağı katkı-

lar inanın yüreğime ferahlık veriyor. Biz bir adım atıp, kenevir üssü kurmak için ne bekliyoruz, zaman aleyhimize işliyor demek geliyor içimden. Ben ancak böyle kalemimle hizmet edebiliyorum memleketime. Etkili ve yetkili insanlarımız, ben de varım diyen sanayici ve iş adamlarımız çağrımızı duyarlarsa diye yazıyorum. Söz uçar yazı kalır sonuçta...

Şimdi tam burada Çumra'nın öncülük ettiği tarım ürünleri yelpazesine, kat ettiği mesafelere ve kaybettiği değerlere kısa bir yolculuğa çıkmamız, geleceği daha iyi planlamamıza faydalı olabilir kanısında-

yım. Bazı alanları boşalttık yahut boşaltmaya doğru hızla gidiyoruz biliyorsunuz. Bunun çeşitli nedenleri var. Şartlar bunu gerektiriyor da diyebiliriz. Susuz tarım mümkün değil, bu birinci sorunumuz. Bazı ürünlerimiz bizi marka haline getirmesine rağmen artık eski şaşaalı günler geride kaldı. İyi para kazanamadık diyerek terk ettiğimiz sahalar da var. Tarlalarımızı, toprağımızı aşırı yordduğumuz için verimsizleşen bölgeler var. Kumar oynar gibi, bu yıl çok kazanan ürünle dağı taşı doldurup batmak gibi bize özgü sorunlarla yeni bir yol ayrımına gelmişliklerimiz var!

Kavun, domates, fasulye, patates ve mısır açık ara lider olduğumuz ama bugün yeni ürün arayışlarının aşikâr olduğu bir durumdayız, kimse hayır öyle değil diyemez. Evet halâ bu alanlardan, pancar ve çerezlik kabaktan ve her türlü sebzeye meyve üretiminden geçinen ama çok mutlu olmayan çiftçimizin yüzünü nasıl güldüreceğiz? Mazotun 100 lirayı gördüğü günlerde yazıyorum bunları. Desteklemelerle çiftçiye ayakta tutma konusunda bir cümle kuramıyorum bile. Burnundan soluyanlar çok; haklılar da çünkü borçlanmış, ürününe iyi fiyat verilmemiş, piyasa tekelleri oluşturmuş fırsatçılar var. Dert bir değil Elvan Elvan hesabı...

En çok ürküp korktuğum da hayvancılıkta geldiğimiz nokta! Sadece bu konu başlığıyla kitap yazılacak dertler var. Gelecekte et ve ürünlerini, süt ve ürünlerini yeterli tüketemeyen çocuklarımızı bekleyen tehlikeler var. Hayvansal protein alamazsa zeka seviyesi düşük embesil bir nesil yetiştirmek istemiyorsak hayvancılığımı-

za çözüm bulmak zorundayız. İthalatla bu sorun asla çözüme ulaşamaz!

Yazımızın son bölümünü, Çumra'da iz bırakan insanlar ve güzel anılarla, bir nostalji turuyla tamamlayıp konuyu bağlamak istiyorum. Nerede olursa olsun, bir yeniliğe adım atılmışsa, ardında mutlaka bir insan faktörü vardır. Önder ruhlı, gözü pek insanları toplum genellikle 'deli bu yaa, bunu anca o yapar' diye anarlar bilirsiniz. Konuyu seçerken gözü-mün önünden, tarifini yapmaya çalıştığım delillerden bazıları geçerken, bunlar arasında rahmetli Deli Ahmed amcamızı ayırıyorum. Onun yeri başka, tarım alanında ömrünü yeniliklerin peşinde koşarak geçiren, sembol bir adamdı. Toplumda bilinen adıyla Batumlu Deli Ahmed'i rahmetle anıyorum, ruhu şad olsun. Çumra'da alıştığım dönemde, 1980' li yıllara damga vuran bazı çiftçiler ve ziraatçı mesai arkadaşlarım vardı. Mühendis veya teknisyen, hepsine ziraatçı derdi halkımız. Deli deliyi çabuk bulur mu desem, iki deli bir araya ne çabuk geldi mi desem? 1985 yılıydı; kendi gibi birkaç kişiyi daha bulup, Çumra'da tarla domatesçiliği yapmak için kolları sıvayan Deli Ahmed'in günlük bizim daireye uğrayıp ortalığı ayağa kaldırdığı günleri bugünkü gibi hatırlıyorum. Toplumun lakap olarak insanlara yakıştırdığı delilik, akıl noksanlığı ile alakalı bir durum değil, korkusuz ve çekincesiz konuşan veya davranan cesur yürekli insanlara denirdi... Rahmetli Deli Ahmed amcamızın köyü Çumra'nın en yakınında eski adıyla Batum, yeni adıyla Beylerce; Artvin'den göçüp gelen kardeşlerimiz tarafından kurulmuş, şirin bir yerleşkedir. Çok çalışkan ve üretken insanlarıyla ilçemizin örnek bir köyüdür. Okuma oranı yüksek, tarım ve hayvancılıkta en ön safta yerini almış; insanlarını hep severek, takdirle andığım bir köyümüzdür. İşte merhum Ahmet Tanrıverdi amcamız da bu toprakların insanıydı; çok çabuk kararlar alıp hemen uygulamaya geçen, topluma faydalı ama kendine zarar, sıra dışı bir kahramandı desem yanlış tarif etmiş olmam herhalde! 1985 yılını biraz gözünüzün önüne getirmeye çalışayım ki; konu daha net anlaşılsın istiyorum. Çumra toprakları kan damlasa can

biter diye tarif edilir her zaman. Sebzenin her türü her yerde bol miktarda yetişir, pazarlar bolluğa berekete boğulurdu yaz aylarında. Kimi duyumlarla, kimi gezip görerek sahil bölgesi ve Bursa yöresindeki gibi biz de Çumra'da neden tarla domatesçiliği yapmıyoruz diyerek, başta Deli Ahmed ve Hasan Hüseyin Atçı olmak üzere bu işe baş koyanlara bizim kurumdan da teknik bilgi ve destek sağlayacak sıra dışı bir ziraatçı çıkagelmişti o yıllarda... Ali Osman Şimşek hem okulda hem çalışma hayatında çok farklı bir ziraatçı olarak dikkat çeken; yatılı okulda lakabı 'prof' olan, mesleğine aşık bir abimizdi. Hem akrabam olur hem vatanseverlik duygusu yönüyle o da delinin biriydi desem yeridir. Sahillerde görev yapıp memleketine tayin olup gelmişti. Sera ve tarla ziraatında fide, tohum, ekim dikim ve bakımının her adımını iyi bilen; sahaya girdiğinde kendini unutan, çalışır mı ibadet mi eder Allah bilir bir ziraatçıydı o...

Bir araya gelmişlerdi birkaç deli; dağ taş domates olmuştu bir iki sene içinde. Ali Osman Şimşek abimi arayıp Deli Ahmed'i anlatması için birkaç soru sormuştum. Derin bir ahh çekti, rahmetle andıktan sonra gülerek "bana bir konuda danışmak istediğinde ya işe başlamış ya bitirmiş olurdu! Acele karar verip ziyan işlemese müthiş bir adamdı rahmetli. Yıllar sonra sen bu delilerle nasıl anlaşırdın hayret diye soran Çumpaş Yemin müdürüne, onların sövdüğüne ben de sövdüm, güldüğüne ben de güldüm deyince; oldu şimdi demişti. Fide tohum işinde çok sakıncalı işler yapanlar var, acele etme demiştim ilk başladığımız zamandaydık, bir de baktım ki tarlayı domates fidesiyle doldurmuş bile! Bilye gibi kaldı o tarladan çok zarar etti, sahtekârların oyununa gelmişti belli ki, mahkemeye falan vermişti hatta. Bağ dikmeye taktı kafayı, gel Manisalılar yapsın o işi biz bildiğimiz işi yapalım demiştim, dikmiş bağı sonradan haberim oldu, üşüdü bağ, bizim bölge şartlarına uygun olmayan bir çeşit seçimiyle de tutmadı iş. Amma çok cesur ve hevesli bir çiftçiydi. Domatesi Çumra'da onların sayesinde tutturmuştuk biz, sonraki yıllarda domates üreticileri kooperatifi kuruldu, Gülab salça fabrikası kuruldu. Bü-

yük bir üretim potansiyeline ulaşıldı fakat devamı gelmeyen atıl projelere dönüştü, duruma üzüldüyorum.

Hasan Hüseyin Aksoy abimizin eseriymi domates kooperatifi de yıllarca gece gündüz emek veren delilerden biri de oydu" diyerek bitirdi sözlerini...

O jenerasyonun devamında Çumra İlçe Tarım dillerden düşmedi hiç. H. Ali Ünal müdürümüz Bahri Dağdaş'tan gelip birçok yenilik getirdi Çumra'ya; torf kullanımı icad eden, küçük çaplı toprak tahlil laboratuvarı kurup başında Veyis Önder gibi bir ziraatçiyle çiftçiden maksimum verim alan bir başka deliydi! Çumra'nın ilkleri saymakla bitmez, Rahmetli Musa Tongur hocam hem öğretmen olarak hem üretici olarak ivesi ve merinos ırkı koyun sürüsüyle yörede devrim yapan bir başka deliydi, ruhu şad olsun. Koyunculuk böyle yapılır dedirtti herkese.

Çumra'da daha sayılamayacak kadar çok halk önderi girişimci sayabilirim, yazsam yer kalmaz. Hepsinin piri olarak Deli Ahmed amcamızı seçip yazarak onun şahsında toprağımız ve insanımıza hizmet edenler unutulmasın istedim. Bağ denemesi yaptığı sene, ne zaman beylerce yolundan geçsem durur, İrem bağını andıran o tarlaya hayranlıkla bakardım, hayal gibi gelip geçti ve ertesi yazı göremeden gazel oluverdi. Bu arada unutmadan 'Ahmet' yerine halkın diliyle hep 'Ahmed'i bilerek telaffuz ettim. Yukarı doğru Toroslara gittikçe Ahmet yerine 'Ahmat' diye seslenir bizim diyarın insanları. Dilimize böyle yerleşmiştir ve en yaygın üç isimden biridir. Ahmetler diyarı da deriz bazen kendi kendimize...

Şimdi kenevir konusunda da yeni delilere ihtiyacımız olacak döneme giriyoruz. Aslında bir deli bu alanda da çıkmıştı öne ama şu an ne durumda bilmiyorum. İğeri Çumralı Mustafa Özaydın kardeşim öne atılmıştı iki yıl öncesiydi sanırım. İnşallah bu işten vazgeçip köşeye çekilmemiştir. Son yılların bir başka delisi diyebileceğim Şakiroğlu Ramazan abimizin de kulağını çınlatarak bitireyim en iyisi. Maksat hasıl olmuştur diye düşünüyorum. Üreticimiz çok değerli, arazilerimiz çok kıymetli, bu vatan toprağı suyu bize hem atalardan miras hem torunlarımız, gelecek nesille-

rimiz için emanettir.

Üretelim, koruyalım, sahip çıkalım...

KONYA'DASINIZ

AHMET GÖK

Konya Konya derler büyük bir şehir
Selçuklunun başkent elindesiniz
İçinden geçiyor kuru bir nehir
Meramın bağları gülündesiniz

Kış ayaz geçer yakıyor yazı
Oyun havaları kaşığı sazi
Dillere destandır türküsü sözü
Rıza Konyalı'nın dilindesiniz

Kan eksen can verir toprağı taşı
Milattan önceye dayanır yaşı
Bir başı Akşehir Taşkent bir başı
Tuz gölü Beyşehir gölündesiniz

Her yerde muhteşem tarihin izi
Selçuklu Osmanlı tarihimizi
Hazreti Mevlâna Şemsî Tebrizi
Hoca Nasrettin'in ilindesiniz

Kilistra sille Çatalhöyüğü
Misafirperverdir Küçük büyüğü
Onlarca oburuğu yerde oyuğu
Dünyanın en eski gölündesiniz

Etlî pilavından ye düğün günü
Tandır etliekmek müthiş bir menü
Konya mutfağıdır yemekse konu
Nefis bir lezzetin selindesiniz

Baharın yeşili yazın sarısı
Buğdayı pancarı arpa darısı
Fasulye patates öte berisi
Sanki sebze meyve halindesiniz

Şehirde kerpiçtir dağda taş evi
Kadim bir şehirdir maddi manevi
Yerli sanayide bir dünya devi
Kervanı bol ipek yolundasınız

Konya dedikleri dertlere deva
Güler yüz tatlı dil sıcak bir yuva
Gök Ahmet dilenir ağzında dua
Dergâhın ateşi külündesiniz

İÇERİÇUMRA EĞİTİM KÜLTÜR ÇEVRE VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

**PROF. DR.
MEVLÜT
MÜLAYİM**

İçeriçumra Eğitim Kültür Çevre ve Dayanışma Derneği olarak 2024 yılında hazırlanmış olduğumuz "Tarımın Başkentinde Çevre ve Tarımda Sürdürülebilirlik" konulu proje İç İşleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünce kabul edilmiş ve Çumra ilçemizde 2024 yılı sonu ve 2025 yılı ilk yarısında uygulanmıştır.

T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü "Tarımın Başkentinde Çevre Ve Tarımda Sürdürülebilirlik" Projesine Çumra Belediyesi, Çumra Ziraat Odası, Çumra Sulama Birliği ve İçeriçumra Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Proje Ortaklarımız olmuş ve projeye destek vermişlerdir.

İçeriçumra Eğitim Kültür Çevre ve Dayanışma Derneği olarak proje ortaklarımızın yöneticileri ve çalışanlarına, Mahalle Muhtarlarımıza, Sulama Kooperatif Başkanlarına, üreticilerimize, emeği geçen ve yardımcı olan herkese çok teşekkür ederiz.

Önemli üretim beldesi ve Tarımın Başkenti olarak bilinen Çumra'da çevre ve tarımda sürdürülebilirlik konusunda proje paydaşlarıyla ve üretim yapan çiftçilerle yüz yüze görüşmeler yapıldı çalıştay öncesi ortaklar ve mahallelerde bazı farklı problemler tespit edilerek çözüm önerileri belirlemek amacıyla bu proje hazırlanmıştır.

Tarım insanoğlunun var oluşundan itibaren her zaman önemli bir sektör olup bu önemini de sürdürmektedir. İnsanların beslenmesi, barınması, giyinmesi, milli gelire ve istihdama katkı sağlaması, sanayiye ham madde üretmesi sermaye akışını sağlaması ve ihracata katkı vermesi açısından tarım her dönem vazgeçilmez bir sektör olmaktadır. Toplumsal yaşam için sağlıklı bir çevrenin oluşması, korunması ve ekolojik dengenin sürdürülebilmesi için tarımın bilinçli yapılması son derece önemlidir. Toplumun tamamını ilgilendiren tarım sektörünün geçmişten gelen

sorunlarının yanında günümüzde de iklim değişikliği ve çevrede oluşan bazı şartların getirdiği problemleri de bulunmaktadır. Çumra'da tarım sektörünün problemleri nedir sorusuna herkesin mutlaka vereceği bir cevap vardır. Başta üreticiler olmak üzere, kurum başkanları, siyasetçiler, tüketiciler, sivil toplum örgütleri gibi birçok kişi ile farklı açıdan Çumra'da tarımın problemleri tartışılmış ve belirlenmiştir. İçeriçumra Eğitim Kültür Çevre ve Dayanışma Derneği olarak hazırlanmış olan "Tarımın Başkentinde Çevre ve Tarımda Sürdürülebilirlik" projesi İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünce kabul edilmiş ve desteklenmiş olan bu proje çalışmaları 2024 yılı Kasım ayından itibaren 2025 yılı Şubat ayı sonuna kadar Çumra ve mahallelerinde uygulanarak Mayıs ayında tamamlanmıştır.

Proje ile ilgili bilgilendirme süresince; Çumra Kaymakamı Muhammed Fuat Türkman, Tarım ve Orman Bakanlığı Çumra İlçe Müdürü Hüseyin Yasin Düğmeci ve MEB İlçe Müdürü Mehmet Altunyalız ile görüşmeler yapılarak proje ile ilgili görüşleri alınmıştır.

Proje ortakları ile ayrı ayrı görüşülerek projenin uygulanmasında yol haritası belirlenip; Derneğimiz üyeleri, Çumra Belediyesi, Tarım ve Orman Bakanlığı Çumra İlçe Müdürlüğü, Çumra Sulama Birliği, Ziraat Odası ve İçeriçumra Tarımsal Kalkınma Kooperatifi teknik elemanlarının destekleriyle Çumra'nın bazı mahalleler ziyaret edilmiştir.

Çumra Belediyesi, Çumra Ziraat Odası Başkanlığı, Çumra Sulama Birliği, İçeriçumra Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ve Merkez dâhil Çumra'nın nüfusça büyük ve tarımsal üretimin fazlaca yapıldığı mahallelere gidilerek on iki ayrı mekânda proje ile ilgili üreticilerle yapılan toplantı-

lar da ve yüz yüze görüşmelerde çevre ve tarımla ilgili problemler dinlenmiş, çözüm yolları tespitleri sözlü olarak tartışılmış ve görsel olarak video ve fotoğraflarla kayıt altına alınmıştır.

“Tarımın Başkentinde Çevre ve Tarımda Sürdürülebilirlik” projesi uygulamasında merkez mahalleleri dışında İçeriçumra (Metin Sarıkulga), Okçu (Emrah Demirci), Alibeyhüyüğü (Himmet Tabak), Karkın (Ekrem Karademir), Taşağıl Mahallesi (Yusuf Efe), Yenisu (Hatem Çiftçi), Ankören (Musa Çeker) ve Türkmen Karahüyük (Mehmet Çelik) mahallelerine gidilerek mahalle muhtarları ve üreticilerle görüşmeler yapılmıştır.

Ayrıca İçeriçumra Sulama Kooperatifi Başkanı Şükrü Turan, Alibeyhüyüğü Sulama Kooperatif Başkanı Ali Işık ve Çumra Kabak Yetiştiricileri Birliği Başkanı İlhami Sayaner ve üreticilerle görüşülerek konu ile ilgili görüşleri alınmıştır.

Mahallelerde ki üreticilerle görüşmeler sonrası Çalıştay programı için proje ortakları ile görüşülerek 19 Şubat 2025 tarihi belirlenerek davetiyeleri bastırılmıştır. Çumra Protokolü, Muhtarlar, Tarımla ilgili Kooperatif Başkanları ve Ziraat Odasına uygun görülen üreticiler davet edilmiştir. Çalıştaya Selçuk Üniversitesinden konu uzmanı 15 akademisyen ve çevre ve tarımla ilgili dernek yönetimi ve ilgili kurum yetkilileri davet edilmiştir.

Çumra’da 19.02.2025 tarihinde Türkmenoğlu Düşün ve Kongre Merkezinde yapılan Çalıştaya Çumra Belediye Başkanı Mehmet Aydın, Pankobirlik Genel Başkanı Ramazan Erkoyuncu, Çumra Ziraat Odası Başkanı Mehmet Karadağ, Çumra Sulama Birliği Başkanı Fulya Tüfekcioğlu Üstün, İçeriçumra Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Seyit Mehmet Dağ katılmıştır. Selçuk Üniversitesinden davet edilen öğretim üyelerinden Ziraat Fakültesinden Prof. Dr. Ayhan Öztürk, Prof. Dr. Ali Topal, Prof. Dr. Ramazan Acar, Prof. Dr. Refik Uyanöz ve Dr. Öğr. Üyesi Mithat Direk katılmıştır. Ayrıca S. Ü. Sarayönü Meslek Yüksekokulu Müdürü Doç. Dr. Muhammed Kamil Öden ve Yardımcısı Doç. Dr. Bilgehan Yabgu Horasan, Konya Sürdürülebilir Çevre Derneği (SÜDER) Başkanı Ahmet Ziya Gündüz ve yönetimi, Çevre

Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı emekli İl Müdürü Dr. Namık Ceyhan katılmıştır. Ayrıca bazı Mahalle Muhtarları, üreticiler ve İçeriçumra Eğitim Kültür Çevre ve Dayanışma derneğinin başkanı Sedat Dünder, yönetim kurulu üyeleri, üyelerimiz ve çok sayıda davetli katılmıştır. Açılış programından sonra Konya Milletvekillerinden Mehmet Baykan ve Mustafa Hakan Özer’in Çalıştaya gönderdikleri başarı telgrafları okunmuş ve sonrasında protokol konuşmaları yapılmıştır. Pankobirlik Genel Başkanı Ramazan Erkoyuncu konuşmasında Çumra’da tarımın ve çevrenin öneminden ve Çumra tarımı için suyun önemli olması nedeniyle Anadolu Birlik Holding ve Kona Şeker A.Ş. olarak su platformu kurduklarını dile getirmiştir.

Selçuk Üniversitesi Sarayönü Meslek Yüksekokulu Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Bilgehan Yabgu Horasan çevrenin, tarımın ve suyun önemi, obrukların oluşumu ve üreticiler tarafından alınması gerekli tedbirlerle ilgili katılımcılara önemli bilgiler vermiştir.

Proje ortağı başkanların konuşmalarından sonra Proje Koordinatörü Prof. Dr. Mevlüt Mülayim “Tarımın Başkentinde Çevre ve Tarımda Sürdürülebilirlik” projesi hakkında tespit ve önerileriyle ilgili sunum yaparak katılımcılara bilgi vermiştir.

Davetlilere ikram edilen öğle yemeğinden sonra Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesinde ve Sarayönü meslek Yüksekokulundan katılan Öğretim Üyesi, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı eski Konya İl Müdürü çalıştayda oluşturulan yedi masada meslek grubu başkanlığı yapmış ve üreticilerimizin katılımlarıyla çalıştay gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayda sonuç olarak çevre ve tarımın sürdürülebilmesi için dört önemli unsur öne çıkmıştır. Bunlar; toprak, su ve çevre ve tarımda sürdürülebilirliği sağlayacak olan bilinçli üreticidir. İnsanoğlu ilk önce topraktan yaratılmış ve daha sonra bir damla sudan yaratılmaktadır. Bu nedenle insanın varlığını ve tarımsal faaliyetlerini sürdürmesi bu iki önemli kaynağın varlığı ve sürdürülmesine bağlıdır. Su, özellikle sulama yöntemleriyle tarımda verimliliği artırır ve kuraklık gibi olumsuz hava

koşullarına karşı bitkilerin dayanıklılığını güçlendirir. Tarımda suyun verimli kullanımı sadece sulama ile sınırlı değildir. Su, aynı zamanda toprak yapısını iyileştirme, sulak alanların korunması ve yer altı su seviyelerinin dengelenmesi gibi ekosistem hizmetlerinin de bir parçasıdır. Toprakta yeterli su bulundurmamak, toprak erozyonunun önlenmesine ve verimli tarım alanlarının korunmasına yardımcı olur. Daha çok sayılabilecek öneme haiz olan su mutlaka temin edilerek sulu tarımı çok iyi bilen Çumra çiftçilerinin kullanımına sunulmalıdır. Üreticiler de suyun yokluğunu, temininde ki güçlüğü ve tarımda ne kadar önemli olduğunu bilecek suyu en tasarruflu şekilde ve rantabl kullanmalıdır.

"Tarımın Başkentinde Çevre ve Tarımda Sürdürülebilirlik" Çalıştay sonucunda şu hususlar belirlenmiştir;

1-En önemlisi tarımda kullanılacak suyun teminidir. Konya ovasındaki su kaynakları tarımsal üretimde ihtiyaç duyulan suyu karşılamadığından **Konya ovasına ve Çumra yöresine dış havzalardan su getirilmeli**, Konya ve Çumra mevcut üretim potansiyelini sürdürmelidir.

2-Mevcut su; damlama sulama yöntemiyle ve daha bilinçli kullanılmalı,

3-Su nakil kanallarında buharlaşma ve diğer kayıplar en aza indirilmeli (Örnek, üzerlerine güneş panelleri konularak değerlendirilmesi gibi),

4-KOP'da tünel ve diğer faaliyetlerin acilen tamamlanarak can suyu kıymetinde olan su barajlara verilmeli,

5-Yoğun olarak yapılan tarımda toprak kaybının önlenmesi için tarım arazilerinin amaç dışı kullanılmaması ve erozyonunun önlenmesi için ağaçlandırma alanları artırılmalı,

6-Derin kuyu başlarına, tarla kenarlarına ağaç dikilmeli,

7-İlçede ağaçlandırma seferberliği başlatılarak her mahallede belirlenen alanlarda ağaçlandırma alanları oluşturulmalı, Ağaçlandırmada Çiftçi ve Sivil Toplum Kuruluşları görev almalı,

8-Ürün ekim öncesi arazinin toprağı analiz ettirilmeli,

9-Toprak analizleri meslek teşekkülleri tarafından analiz yapılmalı, toprak analizi

desteği artırılmalı, Toprak analizine dayalı (en az 2-3 yılda bir) gübre kullanımının şart olması, üreticiye gübre çeşit ve miktarı tavsiyesinde bulunulmalı ve gübre kullanımda toplam verimden ziyade ekonomiklik (rantabilite) esas alınmalı,

10-Yeni teknolojik ürünlerin yaygınlaştırılması için devlet desteği ve uzun vadeli kredilerle üreticiye kazandırılmalı,

11-Ovada yetiştirilen Ş. Pancarının her ne kadar ülke içinde kalıyor ise de bir kısmının il dışında ki fabrikalara gittiği gibi (Ovanın suyu dışarıya gitmekte) il dışından da ovaya su getirilmeli,

12-Münavebeye uyulmalı, İklim'e uygun daha az su tüketen alternatif ürünlerin ekilmesi (Aygıçeği, tahıllar, Mercimek, Nohut, Endüstriyel Kenevir vd.) ve desteklemelerin bölge bazında verilmeli,

13-Münavebe içerisinde yem bitkilerine ve baklagillere yer verilmeli,

14-Mahalli ürünler (Kavun, Sebze, Meyve vd.) desteklemeye dâhil edilmeli,

15-Meraların ıslahı yapılmalı ve meralar mera amenajman tekniğine uygun kullanılmalı,

16-Meralarda toprak ve su muhafaza yapıları, üniform otlatmayı sağlayacak yapılar yapılmalı ve aşırı otlatmadan kaçınılmalı,

17-Çoban desteği yanında çoban barınağı desteği de verilmeli,

18-Yabancı uyruklu Çobanlar kanuni bir kayıt altında çalıştırılmalı,

19-İşçi ve çoban ücretlerinin mahalli meslek kuruluşlarınca (Ziraat Odası, Çiftçi Malları Koruma Başkanlığı gibi) belirlenmeli,

20-Tarımda çalıştırılan geçici işçiler için Çumra'da tespit edilecek belirli arazi büyüklüğüne göre seyyar karavan (Su deposu, tuvaleti, mutfak ve güneş enerji paneli olan) mesken mecburiyeti getirilmeli,

21-Hayvan beslemede kaba yem kullanımını artırılmalı ve desteklenmeli,

22-Zirai konularda eğitim verilmeli, ilçe teşkilatı teknik kadrosu artırılmalı ve araştırmalar yerinde demonstrasyonlarla gösterimi yapılmalı,

23-Ürün girdilerinin pahalılığı, satış fiyatlarının düşüklüğü ve teknoloji yatırımının geri dönüş hızının ve ürün yetiştirme döneminin uzun olması nedeniyle ekim dö-

neminde belirli oranda ürün avans desteği verilmeli,

24-Tarımda TARSİM sigortasının yaygınlaştırılması, ürün ve işçi güvenliği ve sigortalılığı, bu hususlarda destek verilerek güvenlik giderilmeli ve göç önlenmeli,

25-İşçi problemi yaşanmakta bu da pahalı mekanizasyonu gerektirmekte, işletme büyüklüğüne göre belirli oranda işçi sigorta desteği verilmeli,

26-Tarımda çalışanların azalması ve giderek işçi probleminin artması nedeniyle gençlere (bayan- erkek) yönelik destekler artırılmalı,

27-Tarımsal üretimde kullanılan gübre ve ilaçların bilinçsiz kullanımı ürün ve toprak kirliliğine sebep olduğundan bilinçli kullanılması sağlanmalı,

28-Ürün için doz ve uygulama zamanı olarak ilaçlar uygun kullanılmalı,

29-Organik yapıdaki gübre ve herbisit kullanım desteklenerek kullanımı yaygınlaştırılmalı,

30-Çevreyi kirlüten ilaç, gübre ve diğer girdi ambalajlarının toplanması için mahallelere atık toplama konteynerleri konulmalı,

31-İklim değişikliği ve çevre kirlenmesine karşı yapılan araştırmaların üreticilerle paylaşılmalı,

32-Arazilerin küçük ve çok parçalı olması nedeniyle toplulaştırma yapılmalı,

33-Pazar engelleri, pazarda fiyat istikrarsızlığı ve ürün satış döneminde dış ülkelerden ürün getirilmesi, bu ithalat üreticiyi o dönemde mağdur etmekte olduğundan yapılmamalı,

34-Tarımsal üretimde doğal belirsizlikler, örneğin hava olayları ve dünyanın herhangi bir yerindeki siyasi olaylar gibi üreticinin karşılaştığı belirsiz durumlarda nasıl davranacağını belirlenmesi için konu uzmanlarınca üreticiler aydınlatılmalı,

35-Çevre bilinci oluşturulmalı,

36-Ürün girdileri ve maliyetlerinin artışı üreticiye tarımdan uzaklaştırmakta, gençler şehirlere göç etmekte tarımla uğraşan nüfus giderek yaşlanmakta, kalıcı ve göçü önleyecek tedbirlerle önlenmeli,

37-Tarım alanlarında görülen ürün çalınmalarına karşı "Arazi Kolluk Kuvvetleri" oluşturulmalı,

38-Tarımda "Belgeli ve Sertifikalı Üretici"

sistemine geçilmeli,

39-Kırsal alanda ürün, çalışan ve ekipmanlarda sigorta sıkıntısı nedeniyle üreticilere basit usulle mahsuplaşma sistemi getirilmeli,

40-Üreticinin finansman olarak güçlendirilmesi (Birkaç banka dışında bütün bankaların cirosunun belirlenecek oranda zirai kredi verme zorunluluğu getirilmeli,

41-Mahallelerde ortak ürün alım merkezleri oluşturularak ürünler değerinde satılmalı,

42-Ekilmeyen arazilerin mahallindeki kooperatifler tarafından ekilmesi hususunda kanuni düzenlemeler yapılarak kooperatiflere yetki verilmeli,

gibi çevre ve tarımın sürdürülebilirliği için benzeri birçok problem çalıştayda dile getirilmiş ve önerilerde bulunulmuştur. Bu problemlerin en aza indirilmesi veya yaşanmaması için tarımda görülmekte olan gelişmeler doğru kullanılmalıdır, doğru kullanıldığında tarımsal üretimin verim ve kalite olarak artacağı, doğru kullanılmadığında da üretim alanlarına ve çevreye zarar vereceği bilinmelidir.

Çumra'da ilk defa yapılan "Tarımın Başkentinde Çevre ve Tarımda Sürdürülebilirlik" çalıştayına katılan kurum başkanlarının, muhtarların, üreticilerimizin ve konu uzmanlarının Çumra'mızda Çevre ve Tarımın Sürdürülebilirliği hususunda önemli katkılar ve fayda sağladığına inandığımız için böyle bir proje hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Proje Sonuç Raporunda Yapılan Faaliyetler, tespitler ve çözüm önerileri rapor haline getirilerek Tarım ve Orman Bakanlığı yetkililerine, TBMM Tarım Orman Komisyon Başkanlığına, Ziraat Mühendisi olan Milletvekillerine ve Konya Milletvekillerinin tamamına iletilmiştir.

İçeriçumra Eğitim Kültür Çevre ve Dayanışma Derneği olarak bu proje ile Çumra'lı üreticilerin ve bölgenin tespit edebildiğimiz önemli problemlerini kamuoyuna ve yetkililere duyurulması hususunda inşallah başarılı olduğumuzu ümit ederiz. Çumra'mız da bu projenin benzerlerinin artmasını, birlikteliğin atılacak daha ileri adımlara başlangıç olmasını, Çumra'da, bölgemizde ve ülkemizde çevre ve tarımın ilelebet sürdürülmesini dileriz.

BULGURUN HİKAYESİ

Bulgur pilavını sever misiniz? Sizleri bilmem ama ben çok severim. Hele bir de sebzeli yapılırsa değmeyin keyfime! O gün mutluluk hormonlarım zirve yapmıştır.

Genellikle çok sevilen, birçok değerli vitaminleri ve elementleri ihtiva eden bulgur pilavı bir çok işleminden geçtikten sonra sofralarımıza misafir olur.

Biz genellikle bulguru Ağustos ayının sonuna doğru kaynatırız. Bu sene de öyle yaptık. Bulgur nasıl yapılır?

Önce bulgurluk buğdayı seçeriz. Kaç havay yapılacaksa ona göre ayırır, çuvallara doldururuz. Bir ikindi vakti buğdayı savurmak üzere birçok kişi hazırır. Birinci kişi buğdayı savurur diğeri yağınına etrafında biriken saman ve çöpleri bir köşeye süpürür. Üçüncü kişi savrulacak buğdayı kovaya doldurarak hazırlar.

Dördüncü kişi kalburda savrulmuş buğdayı eler. Böylece hem ince buğdaylar ve toz toprak elek altında kalır hem de buğdayın üzerinde bir köşesinde biriken çer çöpleri avuçlayıp kenara atar. Bu artıkları tavukların kışlık yerlerine ilave ederiz.

İki kişi büyücek bir leğende savrulmuş ve elenmiş buğdayları yıkar. Çocuklar da çeşmeyi açıp kapatırlar. Buğday yıkanırken karıştırdıkça üste biriken kapçıklar ve çöpleri süzerler.

Yıkanan buğdaylar çuvallara doldurur ve sabaha kadar üzerini örterek şişmeye bırakırız. Bizde buğdayı eşim Sadık Gökce ile ben yaparım. Ben bu sefer düştüğüm için tekaüde ayrıldım sayılır. Kovaları doldurarak Sadık Bey'e hazır ettim, o da alıp savurdu. Oğlum Durmuş Ali taşıma işine ve yıkamaya yardım etti. Büyük gelinimiz Çiğdem ile yeğenim Mehmet ve oğlum yıkadılar. Eltim Hatice de buğdaylarıeledi. On beş on altı havay onun elinden geçti. Oğlum kısa bir süre onu dinlendirmeye çalıştı. Ama hiç kimse onun kadar güzel yapamıyor. İş yine ona kalıyor.

Ertesi gün sabah erkenden bulguları pişirmek için ocakları hazırlarız. Odunlar çatılır, kazanlara ve tavalara sabaha kadar şişmeye bırakılan buğday çuvallar kazanlara ve ta-

**ANUŞ
GÖKCE**

valara dökülür. Buğdayların üstünü iki üç parmak kadar aşana kadar su doldururuz. Ara sıra elimizle karıştırarak zayıf buğdayların ve saman çöplerinin suyun üstüne çıkmasını sağlarız. Karıştırılan buğdayların zayıf olanları ve samam çöpleri, yabancı bitki tohumları suyun üzerinde birikince bir süzgeçle alırız. Bulgur dibine tutmasın diye sık sık kepçe ya da tahta kürekle sık sık karıştırırız. Karıştırılmazsa bulgur kazanın dibine yapışır ve yanar. Yanık kokusu bulgura sinerse o bulgur artık hiç bir işe yaramaz.

Bulgur kaynatmayı sevenler ya da bu işe yükümlü olanlar kazanın başını beklerler, nöbetleşerek karıştırma işlemini yaparlar. Bulgur pişince kazanları yere indiririz önceden hazırlanmış çadırların üzerine incecik yayarız.

Bizim evde bulgur yayma işini ben yapıyorum. Sadık Bey süzgeçle pişen bulguru kovalara doldurur yeğenim Zeynep ve gelinimiz Çiğdem kovalarla taşır. Ben de tırmağın tersiyle çadırların üstüne incecik yayarım. Bulgurun serme işlemi bitince iki üç saat arayla karıştırırız. Karıştırılmazsa altta kalın bulgur sıcaklıkla kokar. Bulguru kokutmamak için sıklıkla karıştırırız.

Akşam vakti bulguru çadırların ortasına toplar ve üzerini örteriz. Sabahın erken saatinde de üstünü açar, tekrar sereriz. Eşimle beraber sabah akşam bu işi zevkle yapıyoruz.

Akşam yemeğimiz yeğenim Zeynep'ten. Akşama nefis bir çörek çeker. Sıcak ekmeğe tereyağını sür gitsin! Tadına doyum olmaz. İkinci gün kendi evimize gider ve yemeklerinizi orada yeriz. Kayınvalidemlerde yediğimiz zaman ne yediğimin farkına varmıyor ve ölçüyü kaçırıyoruz. Fazla yediğimiz zaman eşim de ben de rahatsız oluyoruz.

Dördüncü gün ikindiden sonra yel olursa bulguru savurup çuvallarız. Olmazsa öylece doldururuz.

Müsait bir zamanda tahta sininin üzerine bulguru küçük leğenlerle tahta sinin üzerine döker, taşını toprağını, çer çöpünü ayıklar. Hava durumuna bakarak değirmene götürür, öğütürüz. Fabrika dirilerini bir tarafa ince ve pilavlık bulguru bir tarafa ayırır. Değirmene götürüp getirme işini kayınım Nasıf Gökce yapar. Eve getirilen öğütülmüş bulguru ayrı ayrı çadırlara severiz. Yelin çıkmasını bekler, köpeğiyle bulgurdan ayırmak için savururuz. İnce bulgurun da bir kısmını savurur gerisini bırakırız. Kepeği olan ince bulgur kısır ve batırıkta yapışarak daha bir özleşir.

Bulgur elenip çuvallara doldurulduktan sonra sıra paylaşmaya gelir. Aile sayısının fertlerine göre Sadık Bey kova ile paylaşır. Bu sene İzmir'e gittiğimiz için bulgurun taşını ayıklamakta biz bulunamadık. Bizim yerimize oğlum vekil oldu. Kayınvalidem, Emine yengem, abim, Nasıf ve gelinler, yeğenler ayıkladılar.

Henüz bulgur değirmene götürülmedi, götürülmesi bekliyoruz.

Bir bulgur faslı da böylece sona erdi. Allah sağlıklıyla yemeyi nasip etsin!

